

UŽIJTE SI HO!

Kvalitní ŽIVOT

VYCHÁZÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE

49 Kč | 2,20 €

ČERVEN – ČERVENEC 2019

Jsem holka ze země bez moře, co chrání mořské želvy

**ALCAZAROVA
POZVÁNKA
K HVĚZDNÉ BRÁNĚ
V PRAZE**

**ZÁBLESK
OSVÍCENÍ**

**Prageet Harris a Julieanne Conard:
O zážitcích a energii STARGATE**

**Autopatie a potíže v klimakteriu
Navždy s vámi Kryonův channeling**

SOUTĚŽ
kniha
**Autopatická
svépomoc**

ISSN 23364033

0 6

9 772336 403008

Zlepšíte svoje zdraví s Moringou z Tenerife – www.KvalitniZIVOT.com

Jsem holka ze země bez moře, co chrání mořské želvy

V České republice nemáme moře, jen řeky a rybníky. Jenže, když jsem byla malá, když mi bylo šest, viděla jsem želvu v obchodě se zvířaty. Požádala jsem rodiče, aby mi ji koupili. Do teď ji mám doma. Od té doby jsem se o ni starala a četla jsem o želvách. Jak žijí a kde, dozvěděla jsem se i to, že mnohé druhy jsou ohroženy vyhynutím.

■ TEXT: MGR. HANA SVOBODOVÁ | FOTO: MGR. HANA SVOBODOVÁ, PETR JAN JURAČKA, VÍT LUKÁŠ

Želvy jsou dlouhožijící tvorové. Některé suchozemské se dožívají i více než 200 let, mořské žijí 80–100 let, ale i to mi přijde hodně. Dlouho trvá, než dospějí. První vejce kladou v 25–35 letech podle druhu. Ani pak ale nekladou každý rok. Migrují mezi kladišti, plážemi, kde se sami kdysi vylíhly, a na potravu bohatými

místy. Tato území jsou od sebe často tisíce kilometrů daleko. Cesta je to dlouhá a nebezpečná a tak ji želvy absolvují jen jednou za 5–7 let. Když už ale u kladiště jsou, rozmnožují se a kladou vejce i 5× za sebou. Během dvou měsíců tak samice vydají neuvěřitelné množství energie a mohou zhubnout i více než 10 kg.

Na světě je dnes 7 druhů mořských želv. Výjimečné je, že z těchto 7 druhů v Indonésii můžeme potkat 6 druhů.

Téměř nikdo v Indonésii nemluví anglicky, a když jsem tu chtěla pomoci, mluvit s lidmi, inspirovat je a pomalu měnit jejich myšlení o přírodě, bylo třeba se naučit indonésky.

Když mi bylo 18, jela jsem do Mexika a tam jsem byla dobrovolník v projektu na ochranu mořských želv. To tam jsem poprvé viděla mořskou želvu a plavala jsem s ní. Potom jsem začala chodit v Čechách na univerzitu na PřF UK v Praze. Moje bakalářská i magisterská práce byla o mořských želvách, o příčinách jejich ohrožení i o tom, jak jim můžeme pomoci. Bylo těžké si u profesorů tohle téma prosadit, ale u mě viděli, že buď budu dělat práci o želvách nebo nic. Jsem asi dost tvrdohlavá, ale věřím, že tvrdohlavost a hlavně to, že se věci snažím krok za krokem dělat co nejlépe, jak umím, mi pomohla splnit si sen – jsem holka ze země bez moře, co chrání mořské želvy ☺

Na světě je dnes 7 druhů mořských želv. Výjimečné je, že z těchto 7 druhů

v Indonésii můžeme potkat 6 druhů. To je velmi vzácné, a proto je Indonésie pro ochranu želv tak důležitá a také protože je tu pro želvy stále hodně nebezpečí. Stále jsou tu lidé, kteří chtějí z pláže sebrat želví vejce, aby je prodali buď přímo v Indonésii nebo do zahraničí na jídlo. Jsou tu také lidé, kteří želvám zaživa odřiznou horní vrstvu krunyře, aby z ní udělali náramky pro turisty. A také je všude v moři hodně rybářských sítí. Když se želva zamotá do sítě a nemůže se vypořádat, aby se na-dechla, utopí se. Stále jsou zde rybáři, kteří loví nelegálními metodami, třeba trhavinou. To je velmi drastické, když hodíte „dynamit“ do moře, nezabije to jen ryby, ale všechno, co v okolí je – delfíny, velryby, zničí to korálový útes. Nebezpečí je hodně.

Poprvé jsem do Indonésie jela v roce 2010, byla jsem v Padangu na Sumatře a učila jsem se indonésky. To je hodně důležité, téměř nikdo v Indonésii nemluví anglicky, a když jsem tu chtěla pomoci, mluvit s lidmi, inspirovat je a pomalu měnit jejich myšlení o přírodě, bylo třeba se naučit indonésky. Nejdřív jsem se tedy učila jazyk a potom jsem pomáhala v několika centrech na ochranu mořských želv jako dobrovolník.

Tehdy jsem zjistila, že oblast Berau na východě Bornea je nejdůležitější líhni – místo pro karety obrovské nejen v Indonésii ale v celé jihovýchodní Asii a je to zároveň 8. nejdůležitější místo na světě. V dospělosti je kareta obrovská jediná mořská želva, která je vegetarián, živí se mořskou trávou,

zkracuje ji a tím zahušťuje porosty na mořských loukách a vytváří školky pro ryby, tedy místa, kde se malé plůdky a rybičky mohou schovat před predátory, ti je neuloví a rybáři budou tak mít i v budoucnu dostatek potravy. V Berau se kromě karet obrovských vyskytují i karety pravé. O těch se říká, že jsou to architekti korálových útesů – spásají na korálech rostoucí houby a tím vytváří prostor pro další korály a zvyšují tak rozmanitost celého útesového společenstva. Pokud by ▶

↑ Působíme nejen v oblasti Berau na Borneu, ale jako konzultanti pomáháme i v jiných oblastech Indonésie, na Srí Lance a jinde ve světě. Například na ostrově Lembata u Floresu chrání želvy místní obyvatelé od roku 2016, kdy je zaučili naši ochranáři z KONSERVASI BIOTA LAUT BERAU.

↑ Na ostrov Sangalaki přichází klást vejce i 30 karet obrovských denně

► želvy vyhynuly, tyto důležité funkce z ekosystému zmizí a moře už nikdy nebude stejné. Stala jsem se konzultantem pro místní lidi a společně jsme se snažili nastavit efektivní způsob ochrany želv. Založili jsme místní organizaci nazvanou Konservasi Biota Laut Berau (Ochrana mořského života v Berau). Je to jen 15 Indonésanů, kteří v Berau chrání 3 ostrovy před zloději želvích vajec. Obcházejí ostrov, hlídají pláž a přenášejí vejce do bezpečí. Od roku 2014 zachránili už přes 2 miliony želv, které se mohly bezpečně vylíhnout a odejít do moře. Na to jsem hrdá!

Jenže i když mají výplatu jen 5 000 Kč měsíčně, je to dost peněz, které musím na chod programu shánět. Proto jsem

↓ Mořská želva při kladení vajec

v tuto chvíli víc v České republice. Pracuji ve Vzdělávacím centru TEREZA, po večerech dělám hodně přednášek o želvách a jejich situaci – v knihovnách, na univerzitách, ve školách. Jsem ráda, že lidé začínají program podporovat. Moc nám pomáhá, když někteří posílají 100 či 200 Kč měsíčně. Jiní lidé zase pomáhají s informováním veřejnosti. To je moc důležité, protože spousta Čechů dnes jezdí do zahraničí na dovolenou a často je to právě do míst, kde žijí mořské želvy. V tropech se pak Češi mohou setkat s nabídkou želvích vajec k jídlu či s prodejem náramků z želvoviny. Takové náramky se vyrábí tak, že se želva přibije na dřevěnou desku a dá se na hodinu či dvě nad oheň. Když má krunýř horký, vezme se nůž a želvovinové pláty se jí od kostěné vrstvy odloupnou. Napůl uvařená želva se pak hodí zpět do moře, místní věří, že se uzdraví a krunýř jí doroste, želva ale ve strašných bolestech i několik dní umírá. **Tohle se děje přesto, že je to nelegální. Je pak na každém turistovi, jak se rozhodne, koupit a přispět k mizení želv nebo vyfotit a nahlásit to třeba pomocí naší aplikace Turtle ranger.** Fotky se mi pošlou i s GPS lokalizací a já je pak mohu použít při komunikaci s policisty jako důkazy.

Zákony už jsou v Indonésii celkem dobré, jejich vymáhání ale pokulhává. A tak jsme začali se změnami zespo-

Kareta obrovská je jediná mořská želva, která je vegetarián, žije se mořskou trávou, zkracuje ji a tím zahušťuje porosty na mořských loukách a vytváří školky pro ryby, tedy místa, kde se malé plůdky a rybičky mohou schovat před predátory.

da. Indonésané jsou zdatní řemeslníci. Když mě v Indonésii navštívila moje kamarádka a modní návrhářka Martina Nevařilová, vymyslela, že by mohli dělat designové výrobky z kokosu místo náramků z želvoviny. Tak vznikla soutěž **Kokos místo želvy**. Přihlásilo se do ní na jaře 2018 dvacet dva českých designérů a tři vítězové vítězové (David Vašina, František Novák a Marie Szostková) se mnou potom jeli do Indonésie a učili místní, jak dělat z kokosu krásné přívěsky, náušnice i originální motýlky ke košilím a hry pro děti na procvičení jemné motoriky. Mám velikou radost z toho, že to řemeslníky v Indonésii zaujalo a do teď vyrábí nádherné věci – zís-

Pokud by želvy vyhynuly, tyto důležité funkce z ekosystému zmizí a moře už nikdy nebude stejné.

kali tak náhradní zdroj příjmu a nemusí už zabíjet želvy. **Pokud byste chtěli na program Chráníme mořské želvy přispět a výrobky si koupit, prodávají se například v obchodě Martiny Nevařilové (NAVARILA – Haštalská 939/8, 110 00 Staré Město) nebo v APM sportu (Voctářova 2401/8, 180 00 Praha 8-Libeň).** Za dar je také můžete získat na každé přednášce programu.

V Indonésii také hodně chodíme do škol a učíme děti. Vzdělávání je pro mě velmi důležitá součást programu. Je těžké vysvětlit lidem, kteří 30 let krádou želví vejce nelegálně z pláží a prodávají je do Číny a Singapuru do restaurací pro turisty a mají z toho velké peníze, ať s tím přestanou. Ale když začneme od

děti, můžeme vzděláváním pomalu posunout jejich myšlení. Děti jsou těmi, co budou utvářet budoucí společnost a to ony se budou bud k přírodě chovat dobře nebo špatně. Vždycky s sebou vezu vzdělávací materiály z Čech. Jsou to věci, které v Indonésii běžně nejsou a děti vždy velmi zaujmou. Třeba desková hra nebo pexeso či omalovánky, děti si s tím hrají a začínají pomalu mít rády želvy, rozumět jejich ohrožení a způsobům, jak jim můžeme pomoci. U malých dětí je to snadné, dáte jim plyšovou želvu (takové hračky nemají) a ony se zamilují. Ale představte si třídu patnáctiletých pubertáků, ukazujete jim fotky, videa, diskutujete a najednou se žák zeptá: „Dobře, my už rozumíme tomu, že želvy jsou krásné, a že když je zachováme v moři, budou se na ně jezdit dívat turisté, což

Želví náramky se vyrábí tak, že se želva přibije na dřevěnou desku a dá se na hodinu či dvě nad oheň. Když má krunýř horký, vezme se nůž a želvovinové pláty se jí od kostěné vrstvy odloupnou. Napůl uvařená želva se pak hodí zpět do moře, kde v bolestech umírá.

nám přinese peníze, ale co mám dělat, když mi táta z pláže k večeri donese želvu

vejce?“ Co byste udělali? To je hrozně důležitý moment! Ticho jako v hrobě a Vy víte, že žádné dítě na světě nepošle na tátu policii. Já to dělám tak, že se na ně obrátím a řeknu: „A co byste udělali vy?“ Žáci se chvíli dohadují, ale většinou se shodnou na tom, že by řekli, že ta vejce nechťejí jíst a že by vysvětlili proč. To mi přijde geniální, vždyť přece nikdo nebude cpát své dítě něčím, co nechce. **Za posledních 70 let klesla populace karet obrovských v Berau o 91 %, s každým člověkem, který si řekne, že si želví vejce nedá, máme naději, že snad želvy nevyhynou do 20 let, jak někteří vědci předpovídají.**

Nekonečné téma je také odpad. V Indonésii není státní systém na svoz odpadu. 250 milionů lidí nemá kam odpad dávat, bud ho pálí nebo odhazují kamkoli to jde. To má neuvěřitelný dopad na životní prostředí zejména pak na znečišťování krajiny a oceánů plastovým odpadem. **Indonésie se na celkovém objemu znečišťování oceánů podílí 10 %. Před ní je už jen Čína s 28 %.** Když jsem přijela poprvé do oblasti Berau, strávila jsem měsíc na ostrově Sangalaki. Neobydlený ostrov, na který každou noc připlouvá zhruba 30 karet obrovských klást svá vejce. V pohybu na pláži a vyhrabávání jam na vejce ale želvám na ostrově bránilo obrovské množství odpadu přineseného přílivem. Každý den jsem brzy ráno i odpoledne chodila s pytlím a odpadky sbírala. Místním ochranářům jsem neřekla nic. Zeptali se až po týdnu: „Hani proč to děláš?“ „Protože věřím, že když to vše sesbíráme, bude pak snadné každý den sesbírat jen nové odpadky.“ Nevěřicně na mě koukali a já dál obcházel s pytlím pláž. Za další týden se jim mě asi zželelo. Všichni se přidali a ten den jsme pláž kompletně vyčistili. Nevěřili tomu, že to jde, najednou měli obrovskou radost. Od té doby každý den uklízí jen nově mořem přinesené odpadky a želvy mají mnohem snazší život. S úklidem nám pomáhají i dobrovolníci z Čech a učíme to i místní děti – ono když dospělí vidí své děti uklízet pláž, hůře se jim tam potom vysypává odpadkový koš. Skutečné řešení by ale bylo minimalizace vzniku odpadu a také transfer technologií – my už s odpadem zacházet umíme, věřím, že naše firmy by to mohly Indonésany naučit. Ale začít by měl především každý sám od sebe – důležité ▶

Želvy tu jsou už 110 milionů let a nebezpečí od ryb je nevyhubilo, možná je ale vyhubíme my lidé.

▶ je, jak zacházíme s odpady u nás doma v ČR stejně tak, jak zacházíme s odpady na dovolené. Je dobré jít příkladem,

↓ Prodej želvích vajec – ilegální

já si takhle například sebou neustále nosím plátěnou tašku – v ČR už nákup do vlastní tašky nikoho neohromí, ale v Indonésii je to novinka, lidé se ptají, nechápou, nabízí Vám plastovou tašku

↓ Náramky z želvoviny – ilegální

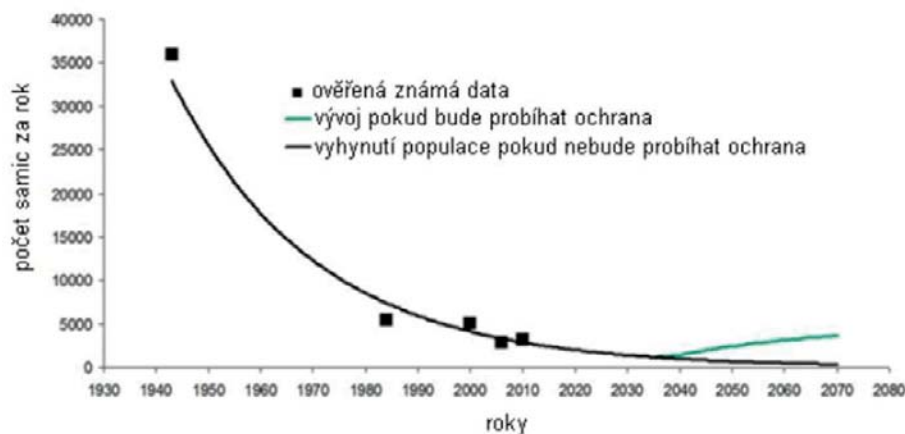

a Vy máte možnost trpělivě vysvětlovat, proč ji nechcete a proč je dobré nosit vlastní tašku. To mi přijde moc důležité. Ovlivňuje to i želvy – ty dnes kvůli znečištěnému moři často trpí nemo-

↓ Želva bez želvoviny – smrt kvůli náramkům

Pokles populace karet obrovských v lokalitě, kterou chráníme.

cemi a co je nejhorší – igelitové sáčky si pletou se svojí přirozenou potravou s medúzami.

A ještě jedno důležité téma, v čem mohou turisté při cestách pomoci, mě napadá. Je třeba si dobře vybrat, kam se na cestách půjdete na želvy podívat. Existují dobrá centra na ochranu mořských želv a také existují špatná. Jedna z takových stanic se nachází na západě Sumatry, na pláži u Pariamanu, naproti snad jen 300 m vzdálenému ostrůvku Pulau Kasiak, kam želvy kladou vejce. Rybáři je odtud záměrně vybírají a pracovníci centra od nich vejce na pobřeží

Moje kamarádka a modní návrhářka Martina Nevařilová, vymyslela, že by mohli dělat designové výrobky z kokosu místo náramků z želvoviny.

vykupují. „Takovým přístupem zde takzvaní ochránci sběr vajec jen podporují,“ říkáte si? Ano, máte pravdu. Jenže oni tvrdí, že rybářům nejenže nemohou dát pokutu za porušování zákona, ale ani jim vejce nemohou jen tak zabavit. Zabavená vejce se pak inkubují v centru a po vylíhnutí pracovníci mořské plazy umístí do malých bazénů. Pozor! Se sladkou vodou – rozbité čerpadlo je nejčastější výmluvou. Infekční nemoci želv, těžké dýchání a krunýř porostlý řasami nikdo neřeší. A to bohužel pořád není všechno. Indonésané snad už z principu nekrmí žádná zvířata ani domácí mazlíčky. Kočka, pes či cokoli jiného si přece něco k snědku vždy najde, jenže mořské želvy zavřené mezi dlaždičkami tolik možností k lovu nemají. Zaměstnanci je prý krmí, ale při pohledu na okousané ploutvičky skoro každé menší karety (některé jsou dokonce pokousané i na krku), je zjevné, že ne dostatečně. Neuvěřitelné! A není to jen v Indonésii. S podobnými bazénky se můžete setkat i na Srí Lance nebo v jiných zemích. Důvod, kterým v mnoha želvích centrech držení mláďat v bazénkách odůvodňují, je predace v moři. Musí prý alespoň rok zůstat ve stanici, aby povyroستly a ryby v moři jim nemohly ublížit. Ona je sice pravda, že větším želvám hrozí predace

méně. Avšak v zajetí jim zakrní svaly, nevyvinou se jim dostatečně plíce, nenaučí se lovit, a pokud nezemřou v centru na naprostou nepéči, ztratí instinkt kam plavat a jak s v dospělosti vrátit, což je mnohem větší problém, než když jich pár skončí v žaludku ryb. Navíc pro želvy jsou teď v moři daleko větším problémem rybáři a jejich sítě než přirození predátoři. Želvy tu jsou už 110 milionů let a nebezpečí od ryb je nevyhubilo, možná je ale vyhubíme my lidé. To by mě moc mrzelo. Ráda bych jednou svým dětem či vnoučatům ukázala mořskou želvu v moři a ne jen v knize, protože v moři už žádné nebudou... ■

Více informací o programu **Chráme mořské želvy** se můžete dozvědět na <http://www.morskezelvy.cz/> Číslo transparentního účtu organizace je 2101346384/2010

↓ děti z Čech posílají dětem do Indonésie plyšové želvy

↑ Designové výrobky z kokosu

